

BIRGET; WAYS TO DEAL, WAYS TO HEAL

DÁNSÁRAT

Irene Vesterhus Theisen
Ole Martin Meland
Aslak Aune Nygård
Caroline Eckly
Dawid Lorenc
Adrian Bartczak
Noam Eidelman Shatil
Hanne van Driessche
Brecht Bovijn
Gaspard Schmitt
Daniel Mariblanca
Tilly Sordat
Trine Lise Moe

HUTKAN JA VUOLGGASADJI

Elle Sofe Sara & Joar Nango

KOREOGRAFIJA

Elle Sofe Sara

LÁVDEDÁIDDA

Joar Nango

BIVTTASHÁBMEJEADDJI

Indrani Balgobin

KOMPONISTA

Anders Rimpi

ČUOVGAHÁBMEJEADDJ

Arne Kambestad

DRAMATURGA

Thomas Schaupp

KOREOGRÁFALAŠ SÁGASTANGUOIBMI

Alexandra Wingate

RESEARCH

Rávdná Turi Henriksen

FILBMEJEADDJI

Andreas Leonarsen

DULKA

Kari Utsi Idivuoma

DUODJEDÁRKUN LÁVDEDÁIDDA

Issát- Máhtte Juuso
Ann-Mari Sara
Aslak Hansen (Reahkadahkki)

JUOIGANOAHPAHEADDJI

Issát Sammol Hætta

Bistá 60 minuhta

MIELBUVTTADEADDJI

Den Norske Opera & Ballett
Festspillene i Bergen
Nordic Next
BIT Teatergarasjen

ELLE SOFE SARA

HUTKAN JA VUOLGGASADJI & KOREOGRAFIJJA

Muital veaháš iežat birra!

Mun lean eadni, eamit, rešisevra ja koreografa. Mun lean eret Guovdageainnus ja ásan doppe. Go gergen oahpuin ja maŋga jagi ledjen orron stuoragáv pogis, de välljejin fárret ruoktot. Mun gulan duoddarii ja doppe barggan buoremusat – munnje lea dat buoremus báiki olmmožin ja dáiddárin.

Mii lea du dáiddalaš višuvdna dáinna proseavttain?

Dát proseakta lea okta dain stuorimus hástalusain mat mus leat leamaš. Tematihkka lea hui mánggabealat. Olmmoš dovdá ahte ii oro goassege gárvásit smiehttan; ain ihtet odđa bealit ja geahččanbealit. Mu višuvdna lea várra dat ahte duostat bisuhit čájálmasa proseassan nu guhká go vejolaš, čájehit iežan beliid proseassas ja dohkkehit ahte ii goassege šatta ollislaš balánsa dahje ii olit loahpalaš bohtosii. Dat lea dego čadat livččii jođus.

BIRGET – maid mearkkaša dat dutnje?

Birget lea dábálaš sátni mu árgabeaivvis. Mun lean iešheanalis-dáiddár ja geavahan dán sáni go plánen. Nu maid láve mu isit boazobarggus.

Olmmoš pláne ovddosguvlui, ja de ferte šaddat nu movt šaddá. Ii buot áššiid badjel mearrit olmmoš, ii dalle go bargá dáiddáriin ii ge boazobarggus.

Proseassa álggii dánsáriiguin Guovdageainnus. Maid don hálidit dánsárat ja bargojoavku galge oahppat doppe? Mii lei dutnje dehálaš dán oasis?

Mun hálidin dánsárat gorudin muosáhit ja sin muitui bisána lassi maid ohppet sámi kultuvrra birra. Dovdat dan gorudis, leat oktavuodas eatnamiin, olbmuiguin, muosáhit buollaša ja muohttaga.

Munnje lei dehálaš deaivvadit singuin iežan ruovttubáikkis, vai sii oidnet dan guovllu gosa mun gulan. Lei hui erenoamáš go sii bohte vuoji bussiin min geassevissui Skáidái. Mii vácciimet mohki váris, ja maŋnil dievihii min geassevisoš bures go mii čoahkkaneimmet bora-dit biđđosa. Munnje lei buorre gullat mo sii jurddašit ja mo sii vásihit dan mii munnje lea árgabeaivi. Mun muitájin ahte gal dat lea guhkes gaska ja erohus Bergena ja Sámi gaskkas.

GOVVA ÁRVU — MARIE LOUISE SOMBY

Mo lea ovttasbargat dáiddár Joar Nangoin guhte gullá arkitekta-suorgái (ii ge dánsasuorgái)?

Mo doai ovttasbarggaide?

Lea buorre ovttasbargat Joariin. Moai jurddašetne sullii seammá ládje, ja munnos lea veahá seammá áddejupmi prosessii. Mu mielas moai goappašagat letne ožžon dego juoidá ođđa iežame dáiddalašvuhtii dán prošeavttas. Mun in smiehta ahte son lea arkitekta ja dáiddár, muhto moai geavahetne daid searaid mat munnos leat, ja de letne gávdnan daid dáiddalaš geainnuid ovttasráđiid.

Movt lea bargat Carte Blanchein eará prošeavttaid ektui?

Dá lea mu vuosttaš prošeakta dánsa-kompaniijain ja dat lea earaládje go dat maid lean ovdal bargan. Mun lean dárbbášan veaháš áiggi dovdat oadjebasvuođa ja hárganit ásaheaddilái. Dánsárat leat albma čeahpit, sii leat rabasmielalaččat, sahkki ja árvasat. Dán joavkku fárus lea mu dáiddalašvuohta ovdánan ja mun hui bures liikon sidjiide.

JOAR NANGO

HUTKAN JA VUOLGGASADJI

Muital veaháš iežat birra!

Mun lean arkiteakta muhto maid dáiddár. Mun lean nuplotjáhká-sažžan juo leamaš diđolaš dasa ahte mun lean dáiddár. Mun ohcen beassat dáiddaakademijai, muhto in beassan sisa, ja de välljejin arkiteakta-oahpu Troandimis, ja liikojin dak-kaviđe dasa. Dan rájes lean bargan arkiteaktuvrrain ja geahčadan oktavuođa olbmuid ja báikkiid gaskkas.

Mun barggan gooppaš beliiguin, – Muhtomin dáidda. Muhtomin arkiteaktuvra.

Mun lean 43 jagi boaris ja mus lea viđajahkásaš nieiddaš ja ovttasássi Kanadas eret. Mii ássat Tromssas. Mu áhčči lea Mázes, Guovdageainnus eret. Mun finadan dávjá fulkkiid ja ustibiid luhtte. Mu dáiddalaš ovdanbuktimat leat mánggabealat hámis. Sámi arkiteaktuvrra lea viiddis fáddá munnje ja mun lean dainna bargan fargga 20 jagi. Mun liikon ovttasbargui ja proseassaide ja mun ovdánan ja oahpan juoidá odđa.

Mii lea du dáiddalaš višuvdna dáinna prošeavttain?

Elle Sofe lea dáiddár gean mun anán árvvus, ja mus lea guhká leamaš beroštupmi ráhkadit lávdedáidaga ovttasbarggus suinna.

Mun in máhte nu olu dánssas, muhto lea miellagiddevaš smiehttat oktavuođa arkiteaktuvrra ja dánssa birra. Gorut, báiki ja materialitehta lihkadit. Mun lean guhká bargan muhtinlágan materiála-estetihkain maid lean oaidnán Sis-Finnmárkku gilážiin, gos eatnamat leat hui viidát ja danin olbmot šaddet hui unnin ja dat dinggat nohkavažžan maid olbmuid leat ráhkadan. Birget-prošeavtta lávdehábmema ja estetihkka lea aiddo dat; eanjkilis plastihkka-dinggat maid johttiolbmot geavahit duoddaris.

Prošeavtta konseptahábmema birra, mainna moai Elliin letne bargan, lean mun čadat jurddašan ahte dat lea proseassa. Dát lea dego mátkki ovttas dánáriiguin ja daiguin mánggalágan muitalusaiiguin mat dáruiduhttimis leat vuolgán, ja mat leat munno barggu vuodđun. Dan oktavuođas mun jáhkán lea boastut dadjat višuvdnan. Dat lea eambo mátkki mas mii leat jođus ovttas.

GOVVA ARVU — MARIE LOUISE SOMBY

***BIRGET* – maid mearkkaša dat dutnje?**

Birget lea hui dehálaš sátni sámegielas. Mu mielas lea álo miellagiddevaš hukset dáiddaproševttaid ja dajaldagaid das mii vuolgá sámi eallimis dahje árvodoahpágiin. Nuppi bealis letne geavahan doahppa sosiologalaš ja psykologalaš áddejumis mas moai guorahalle mo dát olbmot geaid mitalusaid moai letne čohkken, leat birgen sápmelažžan go sii leat leamaš dáruiduhttima garra ja struktuvrralaš deattu vuolde. Mo leat sii birgen sápmelažžan dan bajásšaddandilis? Bálddalaga dáid

mitalusaiguin, de letne lávdedáidaga oktavuodas materiálalaš ja estehtalaš áddejumis eanet dego stoahkanládje váldán ovdan praktikkalaš ávke-estetihka maid olbmot geavahit duoddaris beaivválaččat birgemii. Estetihkka vai iehs birge.

Movt don leat bargan proševttain omd. go álgooassi lei dat ahte finadit Guovdageainnus

Lei miellagiddevaš Carte Blanche bargovehkii čájehallat dáid guovluid. Lei skábma, beaivváš lei fargga jávkame, eanan lei galbmán, ja dien jagiáiggis lea čuovga hui erenoamáš.

Vel midjiide nai lea erenoamáš geat leat doppe eret ja eallit dan dilis beaivválaččat. Munnje lei dát buorre vejolašvuohta geavatláččat hukset lávdedáidaga dán birrasis. Lávdedáidaga ávdnasat leat visot čohkkejuv- von daid vahkuid go mii leimmet doppe. Mus lea stuora rukses kássabiila, ja dat lea mu deháleamos bargoreaidu. Mun čohkkejin smáv- vadiŋggaid ja materiálaid biilii, ja dat čájehuvvo lávddis maid mii leat huksen. Mun lean välljen ráhkadit hui álkis lávdehámi ja geavahan ávdnasiid nu mo dat leat. Dat lea lunddolaš joatkka dan birrasis mii mis lea; boares reahka maid reahkadahkki Guovdageainnus lea dahkan, boares plastihkkaguđju Elle Sofe garášes, muorra maid lean čuohppan Ávžžis, hui assás boares plastihkkagovččas maid gávdnen LKAB ruvkeboadáhagas.

Dus lea arkitektuvrra duogáš; Mo lea hábmet dánsačájálmasa ovt- tasbarggus koreográfá Elle Sofiin? Mo lea bargat arkitektuvrras vs. dálááiggedánsain. Mii lea ovttalá- gan/goabbatlágan
Leat olu ovttaláganvuohta dán guovtti dáiddasuorggis. Goappaš surggiin lea vuoddo ovdanbuktin- vuoški; giella ovdal giela. Lihka- deapmi ja báiki leat olbmo eallima vuoddoasit. Dát dáiddasuorggit

leat maidai goabbat fágasuorggit mat sámi oktavuodas leat unnán ovddiduvvon. Danin lea maidái vuogas vejolašvuohta hábmet odđa ovdanbuktimiid. Eanemus gáibideaddji go smiehtta erohusaid, lea fikšuvdna ja mearriduvvon áigeramma mii gullá lávdedáidagii. Dat álgá go don boadát ja nohká go don vuolggát. Mun lean hárvánan bargat nu ahte dát rájit eai let. Dás mun lean geahččalan dan guođdit, muhto mun lean maid dán hálidan geahččalit. Lea leamaš miellagidde- vaš ja olu lean oahppan.

Mo lea leamaš bargat Bergenis ja Carte Blanches? Addet go dat báikkit gos bargat movtta bargat ja dál erenoamážit Bergen ja Carte Blanche?

Lea somá bargat hui čeahpes dáiddáriiguin. Lea leamaš movt- tiidahtii, erenoamážit gullat ja oahppat sánalaš dánsáriin mo sii jurddašit áššiid. Sii barget čadat ovttas ja ovttasrádiid guhkes áiggi. Mus leat muhtin introveartalaš bealit ja dat maid leat dehálaš oasit mu hutkáivuodas. Dat lea leamaš somá hástaluvvot dán buvttadeamis. Bergen han lea Norgga čábbamus gávpot (earret Tromssa), ja dáppe mun lean leamaš mángii ja lean beas- san deaivvadit ustibiiguin dáppe.

Ráhkis geahččit!

Mun illudan álggahit 2023 ođđa čájálmasain mas olles kompaniija lea ovttasbargan. Váimmolaš buresboahhtin Birget-čájálmassii. Dán leaba ráhkadan koreográfá Elle Sofe Sara ja arkitekta ja visuála dáiddár Joar Nango. Prošeakta bovde juogadit vásáhusaid, geahččanbeliid ja vugiid. Munnje teatherhoavdan lea dehálaš láchit dili iešguđetlágan deaivvademiide maid čájehit iešguđetlágan duohtavuodaid, ja addit vejolašvuoda bidját jearaldagaid dáiddalaš proseassa bokte. Dát lea oassin Carte Blanche árbevierus, vai mii juogadit oainnuid ja historjjáid, nugo mii leat dahkan mañemus jagiid koreográfaiquin Lia Rodrigues, Roza Moshtaghi ja Lander Patrick.

Mii leat bovden sámi dáiddárguoktá Elle Sofe Sara ja Joar Nango ja dan láchái mis lea vejolašvuhta deaivvadit eará kultuvrrain, lasihit min máhtu ja oahppat sámi ja norgga historjjá. Elle Sofe Sara lea dáiddalaš barggus buktán ovdan man dehálaš lea gullat searvevuhtii, ahte olbmuid gaskkas lea ovttalárganvuhta. Joar Nango guorahallá johttiolbmuid báikkiid lanjaid ja guovlluid bálddalaga jurdagiin mii ruoktu lea olmui. Elle Sofe bovde dásáriid čájehit iežaset nu mo sii leat, ja deaivvadit fáttáin mas ferte birget dovduiguin, gorudiin ja jurddašeaddji vugiin go lahkona dasa mii ii leat oahpis.

Joar Nango evttoha čohkket, geavahit ođđasis, ođasmahttit ávdnasiid ja eará valljodagaid mat leat gávdnamis. Son geahččaladdá ovttaštahttit dinguigaid ođđa vugiiguin mat sáhttet buktit sarkásma ja dego

stoahkki vuogi. Sudno dáiddalaš bargguid leat váikkuhan sudno ássanguovllut, oktasaš árvvut sámi kultuvrra vuodul ja sudno oaidnu álgoálbmogiid bákčasiid-da historjjálaš dili geažil. Sihke konseptuálaččat ja dáiddalaččat Sara ja Nango bovdeba geahččiid smiehtadit unnit-loguálbmoga ja eanetloguálbmoga searveallima birra, man mávssolaš lea juogadit dieđuid oassin buoridanproseassaide. Duostilvuodain ja baluin soai evttoheaba joatkit ovddosguvlui ja sávvat ahte boahhte áigi šaddá buoret. Go dát geahččanbealit juogaduvvojit Carte Blanche mánggakultuvrralaš dásárjoavkkuin, de ságastallan doaibmá universála dásis.

Plánema álggus finadii kompaniija Guovdageainnus gos Elle Sofe ássá. Doppe beasai Carte Blanche muosahit viiddis guovlluid, garra buolašmáilmmi. Skábmaáigi erenoamáš čuovggain, buolašáigi ja viiddis eatnamat, leat mielde váikkuheamen olbmuid leahkima, ja ja olbmot leat hárrjánan leat lunddolaš oassin báikkis mas váldet vuhtii dálkkiid ja luonddu. Guovdageainnus beasai kompaniija eambo oahppat sámi kultuvrra ja historjjá birra. Go sii besse deaivvadit dáiddárguoktáin ja olbmuiquin geat ássat guovllus, de sii buorebut ipmirdit ja leat ožžon stuorát áddejumi dáiddáriid barggus. Dán vásáhusas lea leamaš hui stuora ávkin go sii leat bargan čájálmasain.

Dát bargu joatka dan láchái go sámi filmadahkki Andreas Leonardsen ráhkada dokumentáfilmma. Jurdda lea duođaštit ja buktit oidnosii ovttasbarggu mii lea

guossedáiddáriid ja kompaniija gaskkas, juogadit smiehtademiid ja fuomášumiid, ja addit gehččide vejolašvuoda muosáhit dan valljodaga maid dát proseassa lea buktán olmmošlaš, sosiála, politihkalaš ja dáiddalaš dásis.

Dokumentárafilmmas ja čájálmahas lea ulbmil ovddidit dan ahte dáiddárguoktá bargu boahotá buorebut oidnosii, ja juogadit sudno sániid rastá riikkarájiid ja dan láhkái leat searvvis buori-deamen háviid maid ovddešáigi lea buktán.

Mun sávan didjiide hui buori čájálmasa!

GIITOSAT SIDJIIDE

Nils John Nango
Britt Kramvig
Liv Inger Somby
Egil Utsi
Asta Balto
Hans Ragnar Mathisen
Elle-Hánša
Ragnhild Enoksen
Rávdná Turi Henriksen
Oskar Østergren
Aili Keskitalo
Piera Ailo Sara

MUSIHKKA

Koarra: KLUSTER, den erotiska manskören
Musihkkarat:
Markus Larsson – rumbbut
Mark Watts – bássa
Jonas Franke Blom – cello
Jietnabihtáš: Gonagasa sárdni
goalmmát Sámedikki rahpamis
golggotmánu 7.b.1997

Giitosat Stuoradiggái go luoikkai:
Stortingets spørretime,
golggotmánu 12.b 2022

Ođđaseamos diedđut min čájálmahain, bargobájiin ja rabas
geahččaladdamiin, geahča dás carteblanche.no